अतिरिक्त-अभ्यासः

(1) एकपदेन उत्तरत–(एक पद में उत्तर दीजिए–)

1. वानरपुङ्गवः कः अस्ति? ________
2. सः कुत्र चैत्यप्रासादम् अपश्यत? ________
3. नन्दनवनम् केषाम् उद्यानम्? ________
4. कुबेरस्य उद्यानं किम् उच्यते? ________
5. स देशः कीदृशानां वृक्षाणां प्रभया सुशोभितः आसीत्? ________

उत्तरम्–

1. हनुमान् 2. अशोकनिकायाम्/अशोकवने 3. देवतानाम्
4. चैत्ररथम् 5. कुसुमितानाम्/सुपुष्पितानाम्

(2) पूर्णवाक्येन उत्तरत–(पूर्णवाक्य में उत्तर दें–)

1. केषां निनादैः उद्यानं रम्यम् आसीत्?
2. केषाञ्चित् पञ्चानां पुष्पवृक्षाणां नामानि लिखत?
3. सः वानरः कीदृशं चैत्यप्रासादम् अपश्यत्?

उत्तरम्–

1. मृगगणद्विजानाम्/पशुपक्षिणाम्/पशूनाम् पक्षिणाम् च निनादैः उद्यानं रम्यम् आसीत्।
2. कर्णिकारः किंशुकः, पुंनागः, सप्तपर्णः चम्पकः च इति पञ्च पुष्पवृक्षाः।
3. सः वानरः अविदूरस्थं/समीपस्थम् ऊर्जितम् चैत्यप्रासादम् अपश्यत्।

(3) श्लोकांशान् मेलयत–(श्लोकांशों का मेल करें–)

नन्दनं विबुधोद्यानं	श्रिया सूर्योदयप्रभाम्।
स देशः प्रभा तेषाम्	द्वितीयं गन्धमादनम्।
शैलेन्द्रमिव गन्धाढ्यं	चित्रं चैत्ररथं तथा।
पुष्पितानामशोकानां	प्रदीप्त इव सर्वतः।

उत्तरम्–

नन्दनं विबुधोद्यानं चित्रं चैत्ररथं यथा।
स देशः प्रभया तेषाम् प्रदीप्त इव सर्वतः।
शैलेन्द्रिमिव गन्धाढ्यं द्वितीयम् गन्धमादनम्।
पुष्पितानामशोकानां श्रिया सूर्योदयप्रभाम्।

(4) श्लोकान्वयं पूरयत–(श्लोक का अन्वय पूरा कीजिए–)

(क) .... कुसुमितैः .... च किंशुकैः सः .... तेषां .... प्रभया प्रदीप्तः इव (अभवत्)

देशः, सर्वतः सुपुष्पितैः कर्णिकारैः

(ख) ....मधुगन्धिभिः पादपैः .... (तत्) उद्यानम् .... मृगगणद्विजैः .... (आसीत्)

निचितम्, रम्यम्, सर्वर्तुपुष्पैः, नानानिनादैः

उत्तरम्–

(क) कर्णिकारैः, सुपुष्पितैः, देशः, सर्वतः।
(ख) सर्वर्तुपुष्पैः, निचितम्, नानानिनादैः, रम्यम्।

(5) अधोदत्तपदानां लिङ्गम विभक्तिं वचनं च लिखत–(निम्नलिखित पदों के लिंग विभक्ति व वचन लिखिए–)

	लिंगम्	विभक्तिः	वचनम्
1. अशोकवनिकायाम्	______	______	______
2. पादपैः	______	______	______
3. चैत्यप्रासादम्	______	______	______
4. उद्यानम्	______	______	______
5. प्रभया	______	______	______

उत्तरम्–

1. स्त्रीलिंग	सप्तमी	एकवचनम्
2. पुंल्लिगम्	तृतीया	बहुवचनम्
3. पुंल्लिगम्	द्वितीया	एकवचनम्
4. नपुंसकलिंगम्	प्रथमा	एकवचनम्
5. स्त्रीलिंगम्	तृतीया	एकवचनम्

(6) वाक्यानि रचयत–(वाक्य बनाइए–)

1. बहवः ______ ....
2. रम्यम्ः ______ ....
3. अशोकवनिकायाम्ः ______ ....
4. सर्वर्तुपुष्पाणिः ______ ....
5. श्रिया ______ ....

उत्तरम्–

1. <u>बहवः</u> जनाः पुस्तकमेलकं द्रष्टुं गच्छन्ति।
2. तत् वनं विविधवर्णैः पुष्पपादपैः <u>रम्यम्</u>।
3. सः वानरः <u>अशोकवनिकायाम्</u> सीताम् अपश्यत्।
4. अस्मिन् उद्याने <u>सर्वर्तुपुष्पाणि</u> शोभन्ते।
5. वाटिका अशोकवृक्षाणां <u>श्रिया</u> रमणीया आसीत्।

बहुविकल्पीयप्रश्नाः

(1) अधोदत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः उचितम् विकल्पं चित्वा रिक्तस्थानपूर्तिः क्रियताम्–(निम्नलिखित विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर रिक्तस्थान पूर्ति कीजिए–)

(क) 1. ______ बालकाः सानन्दं खेलन्ति। (एताः,एते, एतानि।

2. ______ फलम् अपक्वम्। (सः, तत्, तम्)
3. ______ वने पशवः स्वच्छन्दं विचरन्ति। (ते, तस्य, तस्मिन्)
4. अहं ______ बालकाय पुस्तकम् अयच्छम्। (तं, तेन, तस्मै)
5. ______ वाटिकायां पुष्पिताः पादपाः शोभन्ते स्म। (ताम्, तस्याम्, तस्याः)

उत्तरम्– 1. एते 2. तत् 3. तस्मिन् 4. तस्मै 5. तस्याम्

(ख) 1. तत्र ______ पुष्पवृक्षाः शोभन्ते स्म। (बहुः, बहवाः, बहवः)

2. सः अतीव ______ उद्यानम् अपश्यत्। (मनोहर, मनोहरः, मनोहरम्)
3. एतस्थाः ______ पुष्पाणि श्वेतानि। (लतायाम्, लतया, लतायाः)
4. अशोकवनं कुसुमित-वृक्षाणां ______ रम्यम् आसीत्। (प्रभा, प्रभया, प्रभाम्)
5. तत् स्थानं सर्वतः ______ आसीत्। (सुशोभितः, सुशोभितम्, सुशोभित)

उत्तरम्– 1. बहवः 2. मनोहरम् 3. लतायाः 4. प्रभया 5. सुशोभितम्

(2) कोष्ठकात् शुद्धम् उत्तरं चित्वा रिक्तस्थाने लिखत। (कोष्ठक से शुद्ध उत्तर चुनकर रिक्तस्थान में लिखिए–)

1. शैलेन्द्रमिव = ______+______ (शैलेन्द्र+मिव; शैलेन्द्रम्+एव; शैलेन्द्रम्+इव)
2. विबुधोद्यानम् = ______+______ (विबुध्+उद्यानम्; विबुध+उद्यानम्; विबुधो+द्यानम्)
3. रम्यश्रियावृतम् = ______+______ (रम्यश्रिया+वृतम्, रम्यश्रिया+आवृतम्; रम्य+श्रियावृतम्)
4. गन्धाढ्यम् = ______+______ (गम्+धाढ्यम्; गन्ध+अढ्यम्; गन्ध+आढ्यम्)
5. चैत्यप्रासादमूर्जितम् = ______+______ (चैत्यप्रासाद+मूर्जितम्; चैत्यप्रासादम्+उर्जितम्; चैत्यप्रासादम्+ऊर्जितम्)

उत्तरम्–

1. शैलेन्द्रम् + इव
2. विबुध + उद्यानम्
3. रम्यश्रिया + आवृतम्
4. गन्ध + आढ्यम्
5. चैत्यप्रासादम् + ऊर्जितम्

*********** END **********